

DANMARKS FORSKNINGSBIBLIOTEKSFORENING ÅRSMØDE 2013

Formandens indledende bemærkninger

”Om synlighed...”

Siden Magritte kan man vise billeder af noget, der ikke er det, som det forestiller. Og det som gør, at billedet ikke er det, som det forestiller, det er summen af de oplevelser og meninger, som beskueren lægger i billedet. Det billede, som jeg viser nu, er heller ikke det, som det forestiller. Det er taget hjemme hos min datter og svigersøn, og I må selvfølgelig umiddelbart tro, at det forestiller en spisestuevæg. Men det er det ikke. Det er mere end det. Det er en væg, hvor vægreolen for nylig blev fjernet, og alle bøger, CD'er og DVD taget ned, sat på loftet, smidt ud eller foræret væk. En nydelig væg, selvfølgelig, men et trist og tomt skue, når man tænker på den rigdom af oplevelse og viden, der tidligere smykkede den. Da jeg så den, sortnede det for mine øjne, og jeg måtte sætte mig, men Nanna sagde, undskyldende: ”Jamen, far, bøgerne får vi fra Amazon, filmene fra Netflix, og musikken streamer vi.”

Det faldt mig ind, at denne episode var symptomatisk for en langt større proces, der foregår i forskningsbiblioteksverden i disse år: Biblioteket fungerer i bedste velgående, men litteraturforsyningen bliver mere og mere digital – og dermed fysisk usynlig.

Ved Københavns Universitet er man ved at oprette en forskerportal. På et af de første planlægningsmøder, med en fokusgruppe af forskere, blev det foreslået, at man blandt universitetets forskellige forskerservices også skulle eksponere bibliotekets tjenester. En af forskerne udbrød da, ganske forbavset, at det kunne han ikke forstå: ”Forskerne bruger jo aldrig biblioteket.” Forskeren var en dem, som tilsammen downloader 4 mio. artikler om året fra KUBIS e-tidsskriftsamling, og der står sådan set på de fleste, at de stilles til rådighed af biblioteket. Alligevel oplever forskerne ikke, at de bruger biblioteket, når de downloader artikler fra bibliotekets digitale tidsskriftbestand.

Mange af os har oplevet noget tilsvarende, og der er blandt forskningsbibliotekerne en udbredt opfattelse af, at leveringen af digitale ressourcer medfører et synlighedsproblem, som – ikke mindst i bevillingsmæssig sammenhæng – kan blive et problem eller allerede er det mange steder.

Synlighedsproblemet er størst blandt vores vigtige brugerkræds, forskerne. Det er ikke det samme i forhold til de studerende, der strømmer til vore biblioteker som aldrig før for at bruge de nye studiemiljøer, som bibliotekerne indretter til dem. På billedet ser man det kommende studiemiljø ved Syddansk Universitetsbibliotek – efter en storstilet ombygning. Men også de studerende anvender i stadig højere grad digitale informationsressourcer, der er mindre ”synlige” som biblioteksservice.

Og de afsluttende bemærkninger

”...i Legoland”

Til årsmødets faglige indhold skal jeg for det første fremhæve, hvor stor vægt bestyrelsen lægger på, at DFs fora kan bidrage til den generelle idé- og erfaringsudveksling i FFU-bibliotekssystemet, mestendels gennem konferencer o.l., men også gennem særlige rapporter som den NEFUS præsenterede i går. Det fremgik klart af rapporten, at forskningsbibliotekerne i disse år lægger vægt på at udvikle den særlige betjening af forskerne, og dette indtryk blev også bekræftet igennem de efterfølgende gruppediskussioner – for korte, som altid, men hellere for korte end for lange ...

E-bogsbarometret fra Forum for e-ressourcer er blevet et værdifuldt redskab til at følge udviklingen på dette område. Det er interessant, at det foregående års voldsomme stigning på området nu er afløst af mere moderate stigninger, som viser, at situationen eller markedet – som nogle ville sige – er ved at modnes.

Line Laursens foredrag om MOOCs viste, at denne universitetsaktivitet er interessant – også i relation til bibliotekerne, som gerne vil placere sig i en servicerelation dertil, men det er til gengæld ikke helt let på grund af licensforholdene.

Jeg skal ikke kommentere min egen formandsberetning, men blot berigtige en enkelt misforståelse. Primo Central er ikke KBs katalogsystem, men et discovery-system til digitale artikler, både licensbaserede og Open Access, som er ens for alle biblioteker, der har systemet. Når jeg viste tallene, var det ikke for at I kunne se hvor godt det går på KB, men for at vise at de nye discovery-systemer måske kan udvikle sig til reelle supplement eller alternativer til Google, og det er jo ret vigtigt for os alle sammen.

I Trine Nielsens foredrag om synlighed var der en dobbelt hovedpointe: vi skal dels have et tæt forhold til vore brugere

(”så tæt at de vil få tatoveret jeres logo på deres krop”), MEN vi skal også føre dem hen, hvor de ikke vidste de ville hen - det var budskabet med de ”hurtigere heste” i Ford-eksemplet.

Denne delpointe kender vore biblioteker udmærket, for det var bestemt ikke brugerene, der førte an i udviklingen af service baseret på e-tidsskrifter, det var bibliotekerne, som dermed foregreb udviklingen.

I Trines foredrag kunne jeg også særligt godt lide pointen: Partnerskab skaber synlighed. Denne sammenstilling af de to begreber er tankevækkende.

Fra formiddagen idag vil jeg gerne fremhæve Børge Obels tilsagn om, at DEFF vil arbejde med færre men større udviklingsprojekter med mere kritisk masse, OG et stærkt licenskontor.

Seminaret om det videnskabelige publicerings-system var een lang bekræftelse af, at dette er i opbrud. To foredragsholdere var skeptiske med hensyn til forlagernes rolle, men vor mand fra de Gruyter viste, at de i høj grad er ”live and kicking”. Og Open Access-bølgen ruller frem.

Fra Generalforsamlingen vil bestyrelsen gerne kvittere for almindelig venlighed og konstruktivitet. Vi takker også for opbakningen til navneskiftet og fremlægger forslag til behandling i forbindelse med Vinterinternatet - tak for ideen, Lis Nielsen.

Og bestyrelsen skal til gengæld nok lade være med at melde os ud af IFLA.

Der er også en social side af konferencer. Fra denne skal jeg fremhæve to ting:

For det første at vi i år har været i Legoland. Det er jo ret anderledes end Nyborg Strand og den slags steder, men det har faktisk været gevaldigt hyggeligt og afslappende.

For det andet har vi i år været nærværende på Twitter på en stærkere måde end tidligere. Vi har haft vores eget Twitter-hashtag, og i løbet af konferencen er der kommet ialt ca. 37 tweets med dette hashtag, sendt af en gruppe på ca. 10 medlemmer af forsamlingen. Jeg har kigget på karakteren af disse tweets: 8 var hygge/netværksbemærkninger; 20 havde karakter af resonans, f.eks. ved at gengive en pointe fra et foredrag; 6 var kommentarer med en holdning fra twitteren, og 3 angik ideer affødt af foredraget.

Twitter-aktiviteten bliver således en løbende subtekst og en fælles refleksion over konferencens indhold. Resonans-effekten strækker sig videre end til selve konferencedeltagerne. Et enkelt tweet fra Knut Bøckman, på engelsk, vedrørende placering af persondata i udlandet blev re-tweetet af en af hans internationale ”følgere” til 835 andre twitterere i udlandet. Ganske tankevækkende.

Og med disse ord: En hjertelig tak fra bestyrelsen til alle foredragsholderne, der har medvirket til at give substans og dybde til dette årsmøde. Og til alle de dejlige deltagere.

Michael Cotta-Schönberg